

ArcheoPro Nieuwsbrief

In onze eerste nieuwsbrief van 2018 komen weer diverse onderwerpen aan bod. We vertellen u wat over de projecten en werkzaamheden van de afgelopen tijd, maar bovenal willen wij u graag uitnodigen voor de ArcheoPro dag die zal plaatsvinden op vrijdag 6 april. Meer informatie vindt u verderop in de nieuwsbrief.

U bent welkom!

**ArcheoPro
Klantendag
Vrijdag
April 6**

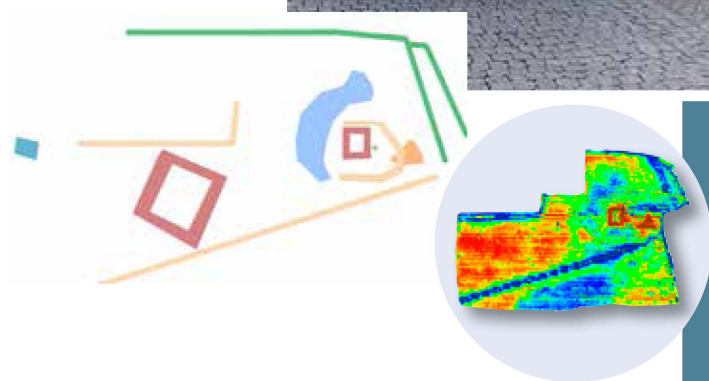
Nieuw geofysisch meetinstrument maakt een vliegende start

ArcheoPro heeft het afgelopen jaar geëxperimenteerd met een nieuw geofysisch meetinstrument. Dit instrument is een zogenaamde elektromagnetische weerstandsmeter of EM-instrument. Het meet de weerstand van de bodem zonder dat elektrodes de grond in hoeven te worden gestoken en zonder het gebruik van lastige kabels. Hierdoor kan snel een groot oppervlak gemeten worden waarbij door de koppeling met een GPS de meetposities automatisch en met grote precisie vastgelegd worden. Een belangrijke verbetering is verder dat de bodemweerstand gelijktijdig op 50, 100 en 150 centimeter onder het maaiveld wordt vastgesteld. Dit is precies de zone waarin in Nederland de meeste archeologische resten te vinden zijn. Inmiddels is het instrument al bij diverse projecten ingezet. Zo zijn bij Doesburg stroomruggen en verlandde lopen van de IJssel in beeld gebracht.

In het Thermenmuseum in Heerlen ligt een Romeins badhuis dat voor het publiek toegankelijk is. Met dit nieuwe instrument, samen met grondradar, wordt een onderzoek uitgevoerd naar eventueel niet opgegraven structuren onder de aan het oppervlak zichtbare muren. De omgeving van het Thermenmuseum wordt onderzocht om de resten van het badhuis in een groter (Romeins) kader te kunnen plaatsen. Meer hierover in een latere nieuwsbrief.

In de Zuid-Limburgse gemeente Eijsden-Margraten is in samenwerking met de plaatselijke heemkundevereniging en de gemeente, de ligging van een voormalig kasteeltje vastgesteld en onderzocht. Van het kasteeltje was heel weinig bekend. Door de inzet van ons nieuw EM instrument, is een omgrachte motteburcht met een bijbehorende boerderij aan het licht gekomen.

Van een ander, nog bestaand kasteel in Zuid-Limburg was het graf van de bewoners uit omstreeks 1650 zoek. Met het nieuwe meetinstrument is de meest waarschijnlijke locatie inmiddels opgespoord.

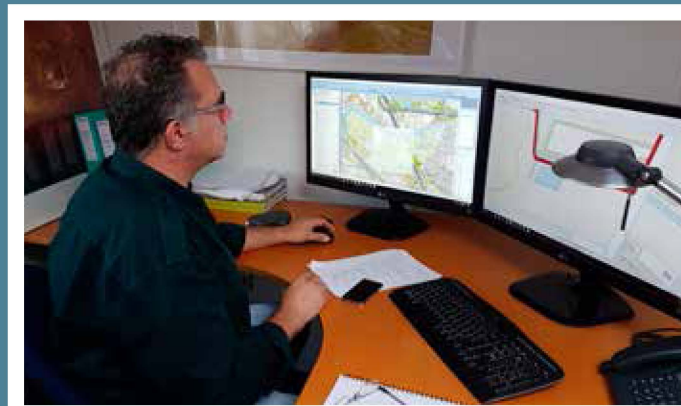
Dit nieuwe instrument werkt snel, kan heel flexibel ingezet worden en

levert informatie op die qua detaillering slechts weinig onderdoet voor die van de RM15-weerstandsmeter. Het kan daarmee niet alleen een groot deel van het veel tragere weerstandsonderzoek vervangen, maar kan tevens de inzet van de RM15-weerstandsmeter sturen. Deze kan dan doelgericht worden ingezet op de locaties waarop veel detailinformatie te verwachten valt. Zo kunnen terreinen sneller worden onderzocht met betere resultaten.

Nieuwe medewerker

Sinds november jongstleden is onze nieuwe collega Leon Schulpen bij ons werkzaam. Als GIS-medewerker maakt hij de kaarten die in de offertes en rapporten gebruikt worden. Wij wensen Leon veel succes bij ArcheoPro.

Proefsleuven

ArcheoPro is een archeologisch onderzoeks- en adviesbureau dat zich sinds de oprichting in 2004 specifiek richt op de archeologische prospectie (het opsporen van archeologische resten) door middel van bureauonderzoek, booronderzoek, oppervlaktekartering en geofysisch onderzoek, aangevuld met enkele specialismen zoals micromorfologisch onderzoek. Het uitvoeren van archeologisch gravend onderzoek (proefsleuven en opgravingen) hebben wij bewust lange tijd niet uitgevoerd. Enerzijds omdat we ons goed wilden focussen op het specifieke vak van prospectie en anderzijds omdat het uitvoeren van (grootschalig) gravend onderzoek een te grote belasting zou gaan vormen voor ons relatief kleine team van specialisten. Daarbij wilden we graag ook zo onafhankelijk mogelijk kunnen zijn bij het al dan niet adviseren van vervolgonderzoek door hierbij geen (financieel) belang te hebben.

Ondanks deze overwegingen hebben we in 2016 toch besloten om bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) een erkenning aan te vragen voor het uitvoeren van proefsleuvenonderzoek. Aanleiding hiervoor vormde ten eerste de steeds vaker voorkomende vraag om naast de boringen ook bodemprofielputjes aan te leggen. Hoewel het een grensgeval betreft, spreek je dan in feite over gravend onderzoek. Ten tweede kwam er veelal vanuit onze vaste klantenkring de vraag om toch een programma van eisen voor een noodzakelijk proefsleuvenonderzoek op te stellen en dan ook dit onderzoek uit te voeren, zodat ze tot aan een eventuele opgraving volledig door ons konden worden begeleid in het proces. Aangezien proefsleuven in eerste instantie een prospectiefunctie hebben, zijn we op deze verzoeken ingegaan. Wij zullen ons echter niet actief op de markt van (grootschalige) proefsleuvenonderzoeken gaan begeven en enkel kleinschalige proefsleuvenonderzoeken uitvoeren, daar waar onze klanten hier gericht om verzoeken. Dit is mede om zodoende bedrijfsmatig niet afhankelijk te worden van grotere proefsleuvenonderzoeken en daarmee onze onafhankelijke advisering richting onze klanten te kunnen blijven waarborgen. Sinds vorig jaar kunnen archeologische bedrijven niet meer werken onder de RCE-vergunning maar dienen ze elk BRL-gecertificeerd te zijn op basis van onder andere een externe audit door een certificerende instelling. ArcheoPro is sinds juni 2017 gecertificeerd voor het uitvoeren van archeologisch bureauonderzoek en booronderzoek. De externe audit voor proefsleuvenonderzoek is recent uitgevoerd in Stein en akkoord bevonden.

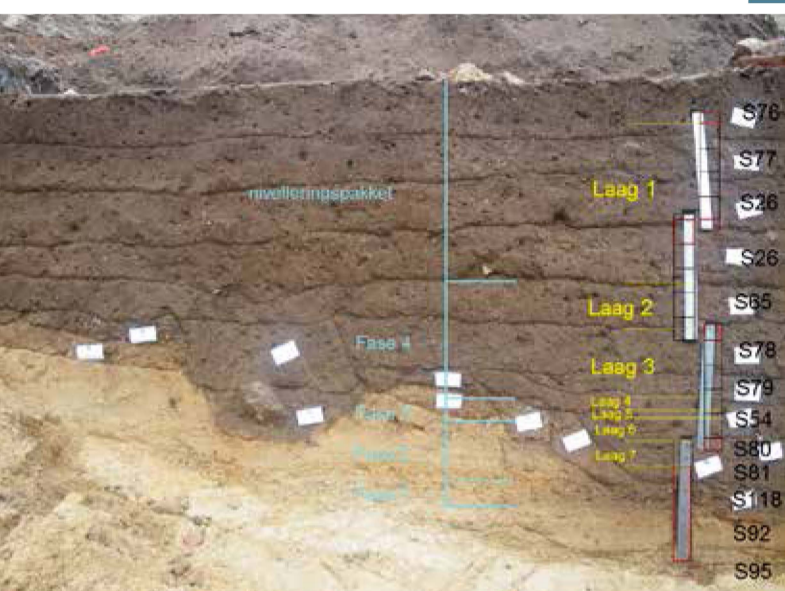
Certificering

In het afgelopen jaar hebben een aantal wijzigingen plaatsgevonden binnen de Nederlandse archeologie. Tot 2017 dienden archeologische bedrijven in het bezit te zijn van een vergunning waarmee ze dan archeologische onderzoeken konden verrichten. In 2017 is men echter overgestapt op certificering van de werkzaamheden. Dit betekent voor ArcheoPro dat alle processtappen die bij de onderzoeken genomen worden, moesten worden omschreven en vastgelegd. De stappen moesten voldoen aan de nieuwe geldende richtlijnen (BRL 4000). Door al onze medewerkers is hier veel tijd in gestoken en het gaf ons ook een aanleiding om onze interne processen weer eens goed onder de microscoop te leggen en waar nodig aan te passen. Dit heeft geresulteerd in een kwaliteitshandboek. In mei heeft er door middel van een externe audit een controle plaats gevonden van de processtappen en het kwaliteitshandboek die heeft geresulteerd tot een goedkeuring en daarmee dus een certificering voor het verrichten van archeologische werkzaamheden. Naast externe audit vindt er ook een interne audit plaats van de processtappen. Hiervoor is Manuela Orbons opgeleid. Zij is binnen ArcheoPro verantwoordelijk voor de interne audit. Onze archeologen zijn allemaal erkend als senior archeoloog en/of senior specialist.

Micromorfologisch onderzoek naar akkers en Romeinse wegen in de binnenstad van Nijmegen

In opdracht van Bureau Leefomgevingskwaliteit Archeologie, Nijmegen (BLAN) is door ArcheoPro bodem-micromorfologisch onderzoek verricht aan een profiel waarin vermoedelijke akker-ophogingslagen en een Romeins/ middeleeuws wegtracé (karresporen in akkerlagen) zijn aangetroffen tijdens de opgravingen aan de Scheidmakershof in Nijmegen. De primaire vraag voor dit onderzoek was of inzicht kon worden verkregen in de vroegste ontwikkeling en opvulling van het grote droogdal ter plaatse van Scheidmakershof-Plein 1944 in de Romeinse Tijd en de vroege-volle middeleeuwen. Een tweede vraag was of inzicht verkregen kon worden in de ontwikkeling en benutting van het vermoedelijke wegtracé.

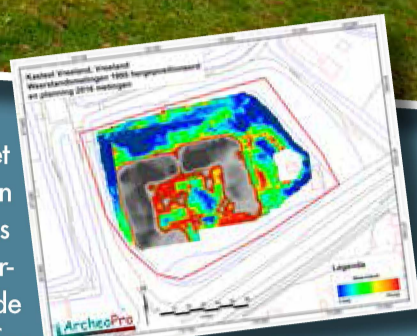
Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat hier de resten van een Romeinse weg aanwezig zijn die in meerdere fasen is opgebouwd (zie foto). De eerste fase (die wegens de slechte conditie van het bodemmateriaal niet bemonsterd kon worden voor dit onderzoek) is op basis van duidelijke karresporen in het vlak en aanwezig muntmateriaal geïnterpreteerd als de vroegste fase (rond de jaartelling), van het ontstaan van een wegtracé op de flank van de helling (S118). Uit de resultaten van het bodem-micromorfologisch onderzoek blijkt dat deze eerste fase wordt afgedekt door herafgezet hellingmateriaal (lagen 6 en 7, fase 2), waarvan de top (laag 6, S54 en S80) enige tijd aan het oppervlak heeft gelegen en betreden is (fase 2). Fase 3 (lagen 4 en 5, S54) vormt een herhaling van fase 2 en komt overeen met de vroegste fase van het wegtracé waarin met karren gereden is op herafgezet hellingmateriaal. Mogelijk zijn deze twee fasen te dateren tussen de vroeg-, en laat-Romeinse tijd.

Fase 4 (laag 2, S65 en laag 3, S78) bestaat uit een opgebracht pakket dat wellicht tot doel had om de door het gebruik en de ligging op een helling, hol gesleten weg op te hogen. De toplaag hiervan (laag 2, S65) is intensief betreden en bereden. Uit gedateerd muntmateriaal blijkt dat deze fase is gevormd in de laat-Romeinse tijd.

De weg wordt afgedekt door een ongeveer zestig centimeter dik opgebracht pakket (laag 1, S76, S77 en 26) waarin geen enkele vorm van gelaagdheid, verschil in humusgehalte of hoeveelheid pakkingsholten aanwezig is. Artefacten zoals concentraties (gefragmenteerd) houtskool, botresten en aardewerk ontbreken nagenoeg, evenals aanwijzingen voor grondbewerking zoals slempkorstjes of een brokkelige structuur. Door dit gehele pakket heen komen in dezelfde mate humuscoatings voor die ook nog eens van ongeveer gelijke dikte zijn. Humuscoatings ontstaan door verzuring van de bodem waarbij humus uitspoelt dat in een lagere gelegen inspoelings-horizont neerslaat rond zandkorrels. Gewoonlijk zijn dergelijke coatings het dikst en het meest talrijk in de top van een inspoelings-horizont om vervolgens naar beneden toe in aantal en dikte af te nemen. In dit zestig centimeter dikke pakket is echter geen enkel afname in het aantal en de dikte van humuscoatings waarneembaar. Dit is een indicatie dat het pakket in meerdere fasen is opgeworpen, waarschijnlijk met als doel om het terrein te gaan nivelleren ten behoeve van de laat-middeleeuwse (12e-13-eeuwse) huizenbouw met erven en stegen op Scheidmakershof.

Kasteel Vreeland

In de middeleeuwen stroomde de Vecht door de veenontginningsgebieden die de grens vormden tussen Holland en Utrecht. Op strategische locaties zijn dan ook kastelen gebouwd, zoals kasteel Vreeland in het gelijknamige dorp. Van dit kasteel is niets meer aan het oppervlak zichtbaar. Door geofysisch onderzoek in de negentiger jaren van de vorige eeuw is de ligging van het voormalige kasteel echter goed bekend. De gemeente is van plan om het terrein zo te gaan inrichten dat het kan dienen als speeltuin en parkeerplaats maar tevens ook herkenbaar is als voormalig kasteelterrein. Om de hiervoor benodigde informatie te verschaffen heeft ArcheoPro een uitgebreid geofysisch onderzoek uitgevoerd waarbij van modernere technieken gebruik is gemaakt dan in de negentiger jaren van de vorige eeuw mogelijk was. Doordat tijdens dit nieuwe onderzoek ook een ruimer gebied is onderzocht, zijn aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van resten van een voorburcht. Ook is door een gericht booronderzoek bekend op welke diepte de funderingen liggen en in hoeverre de grachtvulling nog archeologisch relevant is. Door dit onderzoek is nu bekend dat de grachten veilig deels uitgediept kunnen worden om zo een mooie realistische reconstructie van het kasteel te maken met behoud van archeologische waarden. Een bijzondere toevoeging is de betonnen bunker van de Nieuwe Hollandse Waterlinie die ook op het terrein aanwezig is als getuige van een eeuwen durende strategische

ligging van deze locatie. ArcheoPro medewerker Joep Orbons doceert archeologische geofysica aan de Hogeschool Saxion. Joep heeft met zijn studenten archeologie nog extra werk verricht bij kasteel Vreeland waarbij de studenten veldervaring opgedaan hebben met allerlei verschillende onderzoekstechnieken. De plaatselijke historische vereniging vindt deze aandacht voor "hun" kasteel zo interessant, dat ze voor de studenten op deze koude velddag in december een warme pan erwtensoep met katenspek hadden gemaakt.

Facturen digitaal

Tot nog toe ontvangt het merendeel van onze klanten onze facturen nog op papier. Wij willen echter onze facturen digitaal gaan versturen. Ook ontvangen we de facturen die voor ons bestemd zijn graag digitaal. U kunt de mails hiervoor sturen naar info@archeopro.nl

Mocht u de facturen nog wel graag op papier blijven ontvangen, laat ons dit dan even weten.

ArcheoPro klantendag

Op vrijdag 6 april organiseert ArcheoPro voor zijn relaties een archeologiedag waar wij de schoonheid van de archeologie laten zien onder het genot van een hapje en drankje.

Wij nodigen u van harte uit op 6 april om 14.00 uur bij Cafe Riekelt, Rijksweg 184, 6247 AN Rijckholt in Zuid-Limburg. U wordt ontvangen met koffie en Limburgse vlaai. Vervolgens wandelen we onder begeleiding van archeologen naar de prehistorische vuursteenmijnen in het Savelsbos. In het bos zullen we deze vuursteenmijnen bezoeken. ArcheoPro is archeologisch adviseur en donateur van de vrijwilligersorganisatie die deze vuursteenmijn beheert en exploiteert. De wandeling duurt ruim 2 uur en voert u door het prachtige Savelsbos. Goede wandelschoenen en gepaste veldkleding zijn noodzakelijk.

Weer terug bij Cafe Riekelt zullen we deze ArcheoPro dag afsluiten met een borreltje en hapje.

In verband met de planning, vragen wij u of u zich wilt aanmelden voor deze ArcheoPro dag. Een email aan info@archeopro.nl volstaat. Graag voor 2 april.

In Memoriam

Tot onze grote schrik is onze collega Danny Brands ons in september 2017 ontvallen.

Hij zorgde binnen ArcheoPro voor de opmaak van de rapportkaarten en was ook verantwoordelijk voor een groot deel van het reilen en zeilen binnen de GIS afdeling. Ook assisteerde hij vaak bij veldwerkzaamheden. Hij wordt gemist binnen ArcheoPro.

Het Team van ArcheoPro

*Richard Exaltus, Kirsten van Kappel,
Margo Kerstges, Joep Orbons,
Manuela Orbons, Rob Paulussen,
Hon Rik, Leon Schulpen.*

ArcheoPro Vestiging Zuid:

St. Jozefstraat 45

6245 LL Eijsden

Tel: 043-3672586

e-mail: info@archeopro.nl

ArcheoPro Vestiging Noord:

Barchjeblom 6

8723 HC Koudum

Tel: 043-3672586

e-mail: info@archeopro.nl

*Meer info?
Kijk op
www.archeopro.nl
of neem direct
contact op!*